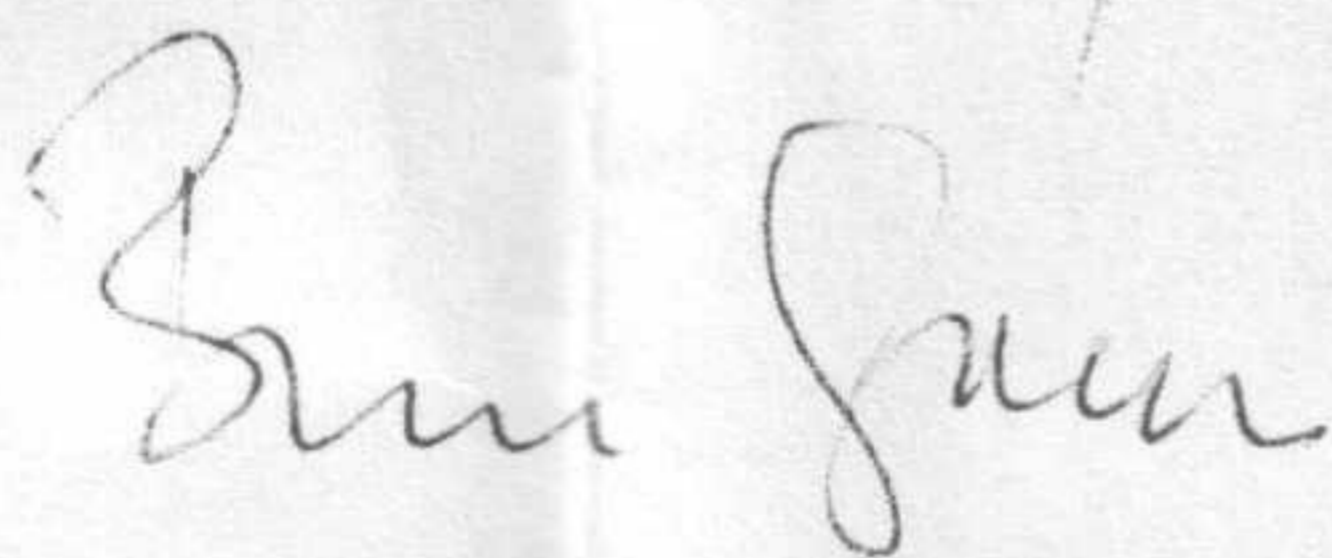

Javaslat

a szakrális kisépítményeknek (út menti kereszteknek és szobroknak)

a kunszentmártoni települési értéktárba történő felvételhez

Készítette:
Dr. Barna Gábor

.....

Kunszentmárton, 2017. október 1.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslattevő (személy, intézmény, szervezet, vállalkozás) neve:
Dr. Barna Gábor

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó adatai:

Név: Dr. Barna Gábor

Levelezési cím: 1114 Budapest, Bartók Béla út 37. I/7.

Telefonszám: 20/920 6122

E-mail cím: gaborbarnadr@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. a nemzeti érték megnevezése: Kunszentmárton bel- és külterületi szakrális kisépítményei

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet

ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport

természeti környezet turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték föllelhetőségének helye: Kunszentmárton belterület és külterület

4. Értéktár megnevezése

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Kunszentmárton bel- és külterületén az elmúlt századok során több ún. út menti kereszt, illetőleg egy-két szentnek a szobra áll. Ezek nemcsak egy-egy adományozó áhítatának megjelenítői, hanem egy-egy korszak vallásosságának is hű tükrői. Egyéni sorsokra, vagy a közösséget ért múltbeli járványokra, csapásokra utalnak. Az Immaculata-szobrot a településre befogadásának emlékére állíttatta hálából egy földink. A Szentháromág-szobor pedig járványok emlékét őrzi.

E kisépítmények között van Kunszentmárton legrégebb fennálló építészeti emléke: a Vereskereszt, amelyet 1730 augusztusában áldottak meg, s az ünnepségen jelen voltak a Várost újraalapító jászapáti és jászalsószentgyörgyi őseink is.

Az építmények tehát egy-egy korszakot és korszakok áhítatát jellemzik. De rámutatnak kistáji kapcsolatokra is, ha más, akár távoli helyekről származó mesterek/művészek dolgoztak megvalósításukon. Az Alsó temető Kálvária szoborcsoportja a jellegzetes vörhenyes színű, könnyen megmunkálható radnai, ópálosi kőzetből készült, máriaradnai kőfaragók keze munkája.

Szobrok:

1. Nepomuki Szent János-szobor, park, 1763
2. Immaculata-szobor, volt piactér, 1773
3. Szentháromság-szobor, 1831
4. Fájdalmas Anya (Pieta) szobra, 1856

Keresztek:

1. Veres-kereszt, 1730
2. Kálvária, Érpárt, 1803 (csak a talapzata van meg, villámcsapás miatt 1994-ben megsemmisült, helyreállításra vár!)
3. Juhász-kereszt, Köttön utca, 1806
4. Kurutz-kereszt, 1826 (egykor Kossuth utca, most darabjaira esve az Alsó temetőben, helyreállítandó!)
5. Laki Oláh-kereszt, Sörház utca vége, a gát mellett, 1888
6. Tóth János-féle feszület, Felső temető 1851
7. Balázs-kereszt, 1804
8. Paptanyai kereszt, 1864
9. Béke-kereszt, Betekincs, 1917
10. Balga-kereszt, Kunszentmárton-Szentes határán, 1883
11. Jaksori kereszt, 1911
12. Telekhalmi kereszt, 1912
13. Vekeri kereszt, 1867
14. Gyalui kereszt, 1933

6. Indoklás az értéktárba történő fölvétel mellett

E szakrális kisépítmények Kunszentmárton katolikus lakosságának igyekezetét tükrözik, amellyel Isten dicsőségére a tér bizonyos helyeit kereszttel megjelölte. A múltban ezekhez az építményekhez (kereszt, szobor) körmenetet vezetett, ami bekapcsolta őket a vallásgyakorlás tér-rendszerébe. A sűrűn lakott tanyavilágban a keresztek mellett álló haranglábak harangszava az időt is tagolta, s búcsúztatta a tanyavilág halottjait.

Megóvásuk, karbantartásuk, megújításuk nemcsak öseink buzgóságára emlékeztet, hanem Városunk közterületeinek maradandó értékű látnivalói is.

Felújításuk a Város közönségének feladata lenne és szükségesnek is tűnik.

A szobrok és a keresztek fenntartásáról az egyházi rendelkezések értelmében az alapítónak kellett gondoskodni. Ezért e kisépítmények megalapításáról, a fenntartásukra született alapítványról az egyházközségi, valamint az egri egyházmegyei levéltár iratai tájékoztatnak. A szobrok a Város tulajdonában vannak.

Különösen fontos volna a Veres-kereszt, Kunszentmárton legrégebbi építményének (1730) szakszerű felújítása, hiszen azt még az 171-1719 között a Jászságból érkezett első foglалó emeltették. Avatási ünnepségén a megszállást/kirajzást vezető Radics István is jelen volt.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Józsa László: *Megszentelt kövek. Kápolnák, szobrok, kereszték és temetők Kunszentmártonban.* Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 4. Szeged, 1999.

Barna Gábor: Kereszt- és harangtársulatok Kunszentmártonban. In: Barna Gábor: *Tanulmányok a 18-20. századi Kunszentmárton vallási életéről.* A vallási kultórákutatók könyvei 17. Várostoprténeti és néprajzi tanulmányok 4. Szeged-Kunszentmárton, 2015. 68-89.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: nincs

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

A javasolt kísépmények mindegyikéről vannak fényképek Józsa László és Barna Gábor említett könyvében.